

Oponentský posudok na diplomovú prácu Petržalka diplomanta Tomáša Gelienu.

Tomáš predkladá ambicióznú diplomovú prácu na komplexnú tému nezrealizovanej, znovu plánovanej zástavby Chorvátskeho ramena na sídlisku Petržalka v Bratislave v obsahovo fragmentárnom a vizuálne minimalistickom materiály.

Biely zošit s viditeľnou väzbou a dva plagáty a1 s čiarovou situáciou a axonometriou sídliska pre 120000 respktíve pre 120 000 + x desiatok tisíc obyvateľov. (otázka na diplomanta - koľko obyvateľov predpokladá vo svojom návrhu?). Ku grafickému dizajnu sa v tomto posudku netreba vyjadrovať aj keď pri predloženej práca vyvoláva náležitú zvedavosť a prísluby aj smerom k obsahu vizuálne komunikovaných informácií.

Portfólio v sebe obsahuje dve práce – preddiplomovú na tému Bratislava a diplomovú na tému Petržalka.

Bratislava je nazeraná a analyzovaná na základe vybraných aspektov – historický vývoj, rast a charakter mestskej štruktúry a jej návaznosť na morfológiu krajiny – rieky a horského masívu ale aj na skokové spoločenské dejiny. Diplomant vidí Bratislavu ako mozaiku, súostrovie fragmentov, veľkých plánov a premien. Mesto nedokončené, stále sa meniace, sledujúce skôr aktuálne potreby, viac produkujúce kvantitu ako kvalitu, rozširujúce sa rýchlejšie ako hustnúce. Jeden z dôsledkov takéhoto čítania je identifikácia prázdna v meste, ktorého konkrétne podoby a lokality vytypováva ako možný priestor diplomového projektu. Škoda, že práca nedokázala metodickéjšie identifikovať viaceré prázdna a popísať ich vlastnosti, na základe, ktorých by sa dali robiť rôzne výbery podľa zvolených zámerov práce. Ďalším dôsledkom je identifikácia líniových koridorových priestorov pohybu ako stopy historického vývoja mesta na križovatkách ciest a zároveň centra regiónu menších obcí. Tieto línie diplomant ukazuje ako intenzifikované a vertikalizované alebo naopak ako riedke a v kontakte s horizontom krajiny. Zaujímavý potenciál analýzy urbánnych priestorov avšak ostáva bez potrebného rozlíšenia napríklad v podobe lokálnych rezov, fotografií,... Preddiplomová práca končí plynule, bez záveru alebo vysvetlenia prechádza do diplomového projektu s názvom Petržalka.

Nasleduje diplomantov popis kvalít sídliska, dve fotografie, anotácia návrhu, literárny text (chýba autor, zdroj), sken originálneho materiálu propagujúceho zámer výstavby socialistického sídliska, heslá z atlasu sídlisk ... fragmenty niečoho ... kontextu, alebo mentálneho mapovania, alebo osobnej skúsenosti, možno komplexnej histórie vzniku, ideologických nánosov.

Náznaky možných vstupov do projektu alebo nedopovedané odkazy, ktorých je veľa v zmysle rôznorodosti foriem a obsahov. Ale určite nie sú „všetky“ - od plánov obliehania Napoleonom, sieť meandrov vnútrozemskej delty, živelnosť najväčšej dediny na Slovensku, všetky, reálne, utopické i ideologické návrhy z medzinárodnej súťaže, Budajovu Bratislavu nahlas, nové postavené vstupy, solitéry, korzá, rozšírenia, veže, marketingové plány na super námestia, kritické objavovania okružného bulváru, či aktuálny, rukou kreslený víťazný návrh na aktuálnu zástavbu centrálnej osi...

A možno by bolo by fajn zamerať sa len na jednu históriu, kvalitu, potenciál a venovať je náležitú pozornosť



Diplomant si v samotnom návrhu vyberá odklon od komplexnosti smerom k redukcii problému na nedokončenosť pôvodného projektu – konkrétne na absenciu programu práce a vyššej mestskej vybavenosti a situuje ju do priestoru absencie zámeru nosného dopravného (metro, električka) a centrálného priestoru (mestské viacúrovňové centrum) - do Chorvátskeho ramena.

Jednoduchým porovnaním plánovanej kvantity zástavby 345 ha nezrealizovaných plôch vs. 196 ha zrealizovanej zástavby, diplomový projekt navrhuje nápravu tohto stavu doplnením 246 ha (otázka prečo práve 246 a nie plánovaných 345 ha alebo dokonca viac – čím je determinované práve toto konkrétne číslo?) Programovo ide o nové bývanie, prácu (administratívu), vybavenosť a parking.

Diplomant v projekte ponúka urbanistické riešenie lokálneho prehustenia sídliskového priestoru prostredníctvom kombinácie vertikálnych a horizontálnych budov. Tieto sú do existujúcej štruktúry vkladané na križenia severojužnej centrálnej osi (trať plánovanej električkovej trate) a priečnych dopravných ťahov, pričom formálne rešpektujú „urbanistickú sieť“ (otázka na diplomanta či ide o autorský pojem a nástroj alebo ho našiel v originálnych zdrojoch?) „12x12m vedenú v troch smeroch“. Navrhované prehustenia strieda s existujúcim prázdnom „prírody“ chorvátskeho ramena.

Diplomant prostredníctvom horizontálnej zástavby, ktorá paralelne dopĺňa existujúcu obalovú zástavbu s terasami, vytvára uličné priestory, ktoré sú pre neho jedným z nositeľov mestskej kvality. Je na škodu projektu, že sa diplomový projekt nepokúsil túto novú uličnú mestskej kvality definovať podrobnejšie. Modernistický urbanizmus bez ulíc, smithsonovské streets in the sky, alebo centrálna viacúrovňová, viac dopravná, viacfunkčná ulica viditeľná v rezoch Talaša a Chovanca vs. stredoveké tmavé úzke uličky, či klasicistické komponované alebo infraštruktúrne bulváre, Venturiho ulice zo znakov. Ulica ako typológia mestskeho priestoru naviazaná nie na formu špecifického pomeru výšky rímsy k šírke medzi fasádami ale ako priestor fungovania, reprezentácie špecifickej spoločnosti. Aký by bol obraz života v profile ulice, ktorú navrhuje diplomová práca? A ako sa líši od profilu ulice v centre Bratislavy alebo od profilu navrhovaného Talašom a Chovancom na to isté miesto?

Vertikálne domy ostávajú pre mňa záhadou. Nechcem sa zmieriť s odpoveďou, že ide len o kompozičné cvičenie. Neverím na urbanizmus a už vôbec na urbanizmus komponovaný. Preto ma zaujíma aké vzťahy domy vytvárajú (s ostatnými 120m doskami, alebo 50m panelákmi alebo s krajinou) alebo aké kvality bývania či práce generujú v sebe generujú.

Petržalka je skvelá téma. Laboratórium urbanizmu v 60rokoch sa zmenilo na socialistický urbanistický plán mestskej štruktúry a ten sa zrealizoval centrálnym plánovaným stavebníctvom ako monofunkčné sídlisko. Po polstoročí špinenia, deformovania a vrstvenia alebo aj obývania a žitia sa Petržalka začína stávať mestom. V stávaní sa niečím vidím obrovský potenciál. Je úžasné pozorne sledovať ako sa niečo mení, pokúšať sa identifikovať príčiny týchto zmien, objavovať komplexnosť a strácať sa v nej. Je ambiciózne sa pokúšať tieto zmeny riadiť alebo dokonca provokovať. Ambícia mi imponuje lebo ma provokuje ale provokácia je len začiatok a potom očakávam aj argumenty.

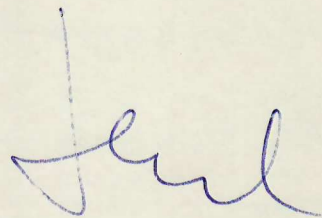


Tomášovi sa podarilo vložiť do stávajúceho sa mesta novú vrstvu, možno kritickú alebo reagujúcu na dopyt trhu, možno strategickú alebo skôr formálnu, možno utopickú alebo nostalgickú. Stále by som chcel vedieť viac.

Dúfam, že posudok bude výzvou na diskusiu a Tomášovi prajem úspešnú obhajobu.

Hodnotenie navrhujem C

V Bratislave 11.6.2019

A handwritten signature in blue ink, appearing to be 'J. Štef' or similar, written in a cursive style.